

Wyrok z dnia 12 grudnia 2003 r.

III RN 135/03

1. Decyzja administracyjna organu kolegialnego (zgodnie z zasadą pisemności postępowania - art. 14 § 1 k.p.a.) jest „opatrywana podpisami” osób uczestniczących w jej przyjęciu albo przez sporządzenie odrębnego dokumentu, który jest podpisywany przez wszystkie osoby uczestniczące w jego przyjęciu, albo też przez ujęcie treści rozstrzygnięcia przyjętego w wyniku głosowania w protokole posiedzenia, do którego załączona jest podpisana przez uczestników posiedzenia lista obecności członków organu kolegialnego. Taka praktyka podpisywania decyzji administracyjnych (art. 104 k.p.a.) podejmowanych przez kolegialne organy orzekające jest zgodna z art. 107 § 1 k.p.a.

2. Organ administracji publicznej obowiązany jest z urzędu do doręczenia stronie postępowania jednego uwierzytelnionego odpisu decyzji, a nie jej oryginału (art. 109 § 1 k.p.a.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2003 r. sprawy ze skargi Adama O. na uchwałę Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 sierpnia 2001 roku, w przedmiocie skreślenia z listy adwokatów, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2003 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Okręgowa Rada Adwokacka w W. uchwałą [...] z dnia 28 września 2000 r. postanowiła o skreśleniu Adama O. z listy adwokatów Izby Adwokackiej w W., bowiem - jak podano w uzasadnieniu powyższej uchwały - w Monitorze Polskim z 1999

r. (Nr 10, poz. 147) opublikowane zostało jego nazwisko jako tajnego i świadomego współpracownika organów bezpieczeństwa państwa w latach 1955-1959, przy czym fakt ten miał miejsce przed uzyskaniem przezeń wpisu na listę adwokatów, lecz o fakcie tym Adam O. nie poinformował organów adwokatury podejmując starania o wpis na listę adwokatów. Powyższa uchwała została przyjęta w nawiązaniu do wcześniejszej uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej [...] z dnia 17 kwietnia 1999 r., mocą której uznano pracę i służbę adwokatów w organach bezpieczeństwa w latach 1944-1990 oraz tajną i świadomą współpracę z tymi organami za sprzeniewierzenie się podstawowym zasadom moralnym i fundamentalnym zasadom etyki adwokackiej.

Następnie, Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, w wyniku rozpoznania odwołania Adama O. od powyższej uchwały Okręgowej Rady Adwokackiej w W. [...] z dnia 28 września 2000 r., uchwałą z dnia 7 sierpnia 2001 r. postanowiło „odwołanie pozostawić bez uwzględnienia”.

W wyniku skargi Adama O. na powyższą uchwałę Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 sierpnia 2001 r., Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2003 r. [...] „stwierdził nieważność zaskarżonej uchwały i poprzedzającej ją uchwały Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28 września 2000 r. w przedmiocie skreślenia Adama O. z listy adwokatów”, bowiem - jak wywiódł w uzasadnieniu tego wyroku - pomimo, że Sąd nie dopatrył się w zaskarżonych uchwałach zarzucanych przez skarżącego naruszeń prawa - ani naruszenia art. 74 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm., w brzmieniu obowiązującym w dacie podejmowania przedmiotowych uchwał przez organy samorządu adwokackiego), ani też art. 77 § 1 oraz art. 21 § 1 pkt 3 k.p.a. (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w związku z art. 44 ust. 1 i art. 74 Prawa o adwokaturze. Natomiast „Naczelny Sąd Administracyjny dopatrył się jednak z urzędu w obu uchwałach rażącego naruszenia art. 107 § 1 k.p.a. Zarówno uchwała Okręgowej Rady Adwokackiej, jak i uchwała Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej miały bowiem w istocie charakter decyzji administracyjnych i znajdowały do nich zastosowanie przepisy k.p.a. W przypadku decyzji organu kolegiального podpis powinien być więc złożony przez wszystkich członków organu (por. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 30 września 1992 r., III AZP 17/92, OSNCP 1993 nr 3, poz. 25). Jedynie w przypadku ustawowych przepisów odrębnych, jak np. w art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) może być ona podpisana przez przewodniczącego organu.

Naczelny Sąd Administracyjny wskazał przy tym wyraźnie, że 'nie jest spełniony warunek wydania decyzji przez organ kolegialny, gdy wszyscy członkowie organu podpisali protokół rozprawy zawierający treść rozstrzygnięcia, natomiast tylko przewodniczący składu podpisał decyzję wraz z uzasadnieniem (por. teza wyroku NSA z 24 stycznia 1991 r., SA/Gd 1152/90, ONSA 1991 nr 2 poz. 34). Taka zaś sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. W wyroku z 26 marca 1993 r., II SA 869/92 (ONSA 1993 nr 4 poz. 10), Sąd podkreślił, że bezskuteczne są w takim przypadku postanowienia wewnętrznego regulaminu i nie mają one mocy prawnej jako sprzeczne z ustawą. W przedmiotowej sprawie obie uchwały organów adwokatury nie zostały podpisane przez cały skład orzekający, lecz pierwsza z nich przez dziekana i kierownika biura, a druga przez przewodniczącego i protokolanta. Stanowi to, zgodnie z przedstawionym wyżej stanowiskiem rażące naruszenie prawa. Wymaga również podkreślenia, że w wyniku odwołania może zapaść jedynie rozstrzygnięcie odpowiadające w swojej treści art. 138 k.p.a. Tymczasem w przedmiotowej sprawie organ pozostawił odwołanie bez rozpatrzenia. Stanowi to rażące naruszenie art. 138 k.p.a.”.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego pismem z dnia 29 sierpnia 2003 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2003 r. [...], zarzucając temu wyrokowi rażące naruszenie: po pierwsze - art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm.) „poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że decyzja wydana przez okręgową radę adwokacką winna być podpisana przez wszystkich jej członków”; oraz po drugie - art. 156 § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.a. w związku z art. 107 k.p.a. „poprzez przyjęcie, że brak podpisów jednego z członków organu kolegialnego na odpisie decyzji wydanej przez taki organ powoduje *eo ipso* nieważność takiej decyzji administracyjnej”. W konsekwencji, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm. - powoływanej nadal jako ustawa o NSA) wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł w szczególności, że:

Po pierwsze, w zaskarżonym wyroku: „zastosowanie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w związku z art. 107 k.p.a. przez NSA jest w sposób oczywisty błędne, a opiera się

na rażącym naruszeniu art. 48 Prawa o adwokaturze, który to przepis w sposób jednoznaczny umocowuje dziekana okręgowej rady adwokackiej do jednoosobowej reprezentacji w całym zakresie działania tego organu adwokatury. Kolegialne organy adwokatury podejmują decyzje w formie uchwał. Decyzja administracyjna, także taka, która wydana jest w postaci uchwały podejmowanej przez organ kolegialny, stanowi 'oświadczenie woli' wydającego ją organu, a w przypadku organu kolegialnego - wyraz woli przejawianej przez zespół osób fizycznych, pełniących na podstawie określonych procedur prawnych, funkcję piastunów tych praw i obowiązków, które ustawa przypisuje kolegialnemu organowi. Uchwałę należy uznać za podjętą z chwilą wyrażenia woli przez organ kolegialny w sposób prawem określony, tzn. najczęściej w formie głosowania (tajnego lub jawnego) zwykłą lub kwalifikowaną większością głosów obecnych członków danego organu, przy zachowaniu minimalnej a koniecznej dla możliwości podejmowania uchwał liczby uczestniczących osób (quorum); fakt podjęcia uchwały oraz zachowania (lub nie) wymaganych dla ważności danej 'czynności konwencjonalnej', podlega rejestracji i ujawnieniu w protokole. Decyzja administracyjna w ujęciu materialnym, jaką jest uchwała kolegialnego organu samorządu adwokatów, uzyskuje zatem byt prawny już z chwilą złożenia w sposób wyżej przewidziany oświadczenia woli przez organ kolegialny, nie zaś dopiero wówczas, gdy treść tego oświadczenia zostanie doręczona stronie w trybie art. 109 k.p.a. Decyzja staje się natomiast skuteczna wobec strony z chwilą doręczenia mu pisma obejmującego decyzję albo z chwilą jej ogłoszenia (art. 110 k.p.a.) - pismo takie lub ogłoszenie stanowi decyzję w ujęciu formalnym. Uchwała okręgowej rady adwokackiej podjęta w sprawach, w odniesieniu do których stosuje się przepisy k.p.a., uzyskuje byt prawny z chwilą jej podjęcia przez osoby, których podpisy złożone zostały pod protokołem posiedzenia (tj. na liście obecności stanowiącej integralną jego część) obejmującym treść uchwały. Materializuje się w obrocie poprzez doręczenie stronie dokumentu obejmującego treść uchwały. Do sporządzenia - i podpisania - takiego dokumentu (stanowiącego decyzję administracyjną w formalnym ujęciu) uprawniony jest z mocy art. 48 Prawa o adwokaturze dziekan lub, w jego zastępstwie, wicedziekan rady. Brak podpisu wszystkich członków rady pod tym dokumentem nie jest objęty wymogiem określonym w art. 107 § 1 k.p.a., albowiem doręczana jest decyzja w rozumieniu formalnym."

Po drugie, w rewizji nadzwyczajnej wyrażony został pogląd prawny, wedle którego: „nie można się zgodzić z poglądem Naczelnego Sądu Administracyjnego, że

następstwem uchybienia obowiązku umieszczenia na odpisie decyzji podpisów wszystkich osób uczestniczących w jej wydaniu ma być zawsze nieważność decyzji. Konsekwencje takie ustawa wiąże jedynie z rażącym naruszeniem prawa, a za tym może się to odnosić wyłącznie do wadliwego podpisania decyzji w sensie materialnym, nie zaś formalnym. Ponadto konsekwencje takie mogłyby nastąpić tylko w braku wyraźnego zapisu upoważniającego do podpisania decyzji jednego z członków organów. Tymczasem w sprawach niniejszych samo wydanie decyzji (podjęcie uchwały) nie nastąpiło z jakimkolwiek naruszeniem prawa, a stosowne protokoły zostały podpisane przez wszystkie osoby uczestniczące w wydaniu decyzji. Decyzja natomiast w sensie formalnym została podpisana przez dziekana okręgowej rady adwokackiej upoważnionego do takiej czynności przez art. 48 § 1 Prawa o adwokaturze”.

Po trzecie, równocześnie w rewizji nadzwyczajnej podkreślono, także, że: „nawet gdyby podzielić pogląd NSA o wadliwej reprezentacji okręgowej rady adwokackiej przy podpisywaniu zaskarżonych decyzji, uchybienie to nie może być w żadnym wypadku traktowane jako rażące naruszenie prawa. Ponadto, konieczne jest rozróżnienie pomiędzy wadliwościami w składzie organu kolegialnego a wadliwym podpisaniem decyzji wydanej przez organ kolegialny. W okolicznościach niniejszej sprawy taka ewentualna wadliwość w żadnym stopniu nie wypacza bowiem treści decyzji i jej celu ani nie uniemożliwia kontroli prawidłowości składu i działania organu kolegialnego przy wydawaniu decyzji, skoro elementy te zostały odzwierciedlone w jej treści. Nie ma zatem podstaw, aby uchybienie takie można było uznać za ‘rażące naruszenie prawa’ w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., a tym bardziej za naruszenie przepisów o właściwości”.

Po czwarte, w opinii rewizji nadzwyczajnej, prezentowane w niej stanowisko prawne jest uzasadnione także z uwagi na: „brzmienie art. 268a k.p.a. Stosując ów przepis odpowiednio do sytuacji będącej przedmiotem kwestionowanego wyroku można przyjąć, że skoro dopuszcza się pisemne upoważnienie pewnych pracowników organu administracji publicznej do wydawania decyzji, to tym bardziej dopuszczalne jest udzielenie upoważnienia osobom pełniącym określone, kierownicze funkcje w organach samorządu adwokackiego do sporządzania decyzji w sensie formalnym w formie pisemnej. Upoważnienie takie zawarte jest w art. 48 ust. 1 Prawa o adwokaturze i potwierdzone w ‘kwalifikowanej’ formie pisemnej, jaką stanowi regulamin wydawany na podstawie upoważnienia ustawowego (art. 58 pkt 12 Prawa o

adwokaturze). Regulamin określający zasady funkcjonowania rad adwokackich uchwalony został przez Naczelną Radę Adwokacką w dniu 3 października 1982 r., a następnie zmieniony uchwałami NRA z dnia 9 października 1999 r. i z dnia 11 lutego 2001 r. Minister Sprawiedliwości w ramach swych uprawnień nadzorczo-kontrolnych (art. 14 Prawa o adwokaturze) nie zakwestionował zgodności z prawem żadnej z powyższych uchwał. Oznacza to, że Regulamin ów, wydany na mocy delegacji ustawowej, stał się częścią systemu norm tworzących podstawy i ramy prawne funkcjonowania samorządu zawodowego adwokatów i jego organów. Wspomniany regulamin w § 2 ust. 1 i 2 przewiduje, że okręgowa rada adwokacka podejmuje decyzje kolegialnie w formie uchwał, natomiast ich 'wykonanie', przez co należy rozumieć także podpisanie i doręczenie zainteresowanemu dokumentu obejmującego treść uchwały 'należy do osób odpowiedzialnych za ich realizację w związku z pełnioną funkcją lub decyzją rady'. Z posiedzenia rady sporządza się protokół, który 'podpisuje przewodniczący obrad i sekretarz' (§ 8 pkt 6). Ponadto, § 10 ust. 1 pkt f tegoż regulaminu zawiera upoważnienie dla dziekana do 'podpisywania korespondencji urzędowej', tzn. do podpisywania wszystkich pism formułowanych w imieniu rady. (...) dotyczy to także pism obejmujących treść podjętych uchwał rady."

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. W art. 107 § 1 k.p.a. określone zostały elementy konieczne decyzji administracyjnej, rozumianej jako rozstrzygnięcie organu administracji publicznej albo innego organu państwowego lub innego upoważnionego podmiotu w należącej do jego właściwości indywidualnej sprawie (art. 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.a.), do których zaliczony został także „podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji”. W orzecznictwie sądowym wielokrotnie wyrażane były przy tym oceny i poglądy prawne dotyczące sposobu prawidłowego zadośćuczynienia temu wymaganiu prawnemu w wypadku decyzji administracyjnych wydawanych przez organy kolegialne. W tym kontekście na uwagę zasługują w szczególności następujące spośród nich: 1) „z treści art. 107 § 1 k.p.a. wynika, że zarówno rozstrzygnięcie, jak i uzasadnienie stanowią integralną część decyzji, a zatem powinny łącznie z innymi elementami pochodzić od osoby upoważnionej do jej wydania. Tak rozumiana całość decyzji powinna być zaopatrzona w podpis osoby upoważnionej. W odniesieniu do organu kolegiального warunek powyższy zostaje od-

powiednio spełniony przez złożenie pod decyzją podpisów przez wszystkich członków składu orzekającego. Nie można uznać, że warunek wydania decyzji przez organ kolegialny jest spełniony, gdy wszyscy członkowie organu podpisują protokół rozprawy zawierający treść rozstrzygnięcia, natomiast tylko przewodniczący składu podpisuje decyzję wraz z uzasadnieniem.” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 stycznia 1991 r., SA/Gd 1152/90, ONSA 1991 nr 2, poz. 34); 2) „decyzja sporządzona i podpisana jedynie przez przewodniczącego wojewódzkiego sejmiku samorządowego, a następnie doręczona stronie, jest dotknięta nieważnością, gdyż rażąco narusza przepis art. 107 § 1 k.p.a., określający istotne elementy decyzji, co do której szczególny przepis art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 16, poz. 95 ze zm.) ustanawia bezwzględnie obowiązującą zasadę, iż kolegium odwoławcze przy sejmiku orzeka w składzie trzyosobowym. W rozpoznawanej sprawie naruszenie polega na tym, iż w protokole rozprawy administracyjnej, przeprowadzonej w dniu 8 września 1990 r., znajduje się merytoryczne rozstrzygnięcie odwołania skarżącego, wprowadzicie bez uzasadnienia, ale stanowiącego decyzję, podpisaną przez członków Kolegium Odwoławczego w składzie rozpoznającym odwołanie, podczas gdy w dniu 5 października 1990 r. została sporządzona decyzja przez przewodniczącego Wojewódzkiego Sejmiku Samorządowego z pominięciem członków składu orzekającego w sprawie, objęta skargą do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W istocie zatem w różnych datach wydano dwie ostateczne decyzje w tej samej sprawie (art. 156 § 1 pkt 3 k.p.a.)” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 stycznia 1991 r., SA/Kr 1304/90, ONSA z 1991 nr 1, poz. 18); 3) „w pojęciu ‘organizacji urzędów i instytucji gminnych’ nie mieści się uprawnienie do wydawania przepisów gminnych, upoważniających wójta lub burmistrza do podpisywania decyzji za zarząd gminy. Decyzje podjęte przez zarząd gminy powinny być podpisane przez wszystkich członków zarządu gminy, biorących udział w podejmowaniu konkretnej decyzji. Nie ma podstaw do odstępstwa od wymagań, przewidzianych w art. 107 § 1 k.p.a. (...) kwestia podpisywania decyzji administracyjnych nie jest tylko sprawą określonego podziału pracy wewnątrz urzędu czy też kwestią przekazania kompetencji organu poza taki urząd. Kwestia podpisywania decyzji administracyjnych wiąże się bezpośrednio z ustawowym uprawnieniem do wydawania decyzji. Jeśli zatem organ wydający decyzję ma charakter kolegialny, to wszyscy członkowie tego organu biorący udział w podjęciu decyzji obowiązani są ją podpisać.” (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1992 r., III AZP 17/92 -

OSNCP 1993 nr 3, poz. 25); dopiero „po dniu 17 listopada 1995 r. decyzję wydaną przez samorząd gminy w sprawach z zakresu administracji publicznej podpisuje tylko wójt lub burmistrz, pomimo iż w decyzji takiej wymienia się imię i nazwisko każdego z członków zarządu, którzy brali udział w jej podjęciu (art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym, jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 124, poz. 601)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1997 r., III RN 65/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 411); 4) „zasadą jest, że decyzje wydawane przez organy kolegialne powinny być podpisane przez wszystkich członków organu, biorących udział w podjęciu decyzji. Decyzja organu kolegialnego podpisana przez inne osoby lub przez niektórych tylko członków składu orzekającego rażąco narusza prawo.” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 listopada 2000 r., I SA 1109/00, Lex nr 55019); 5) do tego ostatniego poglądu prawnego nawiązuje także uzasadnienie wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym - oceniając legalność uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie skreślenia radcy prawnego z listy radców prawnych - Sąd ten stanął na stanowisku, że „nie jest spełniony warunek wydania decyzji przez organ kolegialny, gdy wszyscy członkowie organu podpisali protokół rozprawy zawierający treść rozstrzygnięcia, natomiast tylko przewodniczący składu podpisał decyzję wraz z uzasadnieniem. Taka zaś sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. (...) bezskuteczne są w takim przypadku postanowienia wewnętrznego regulaminu danego organu i nie mają one mocy prawnej jako sprzeczne z ustawą.” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 lutego 2003 r., II SA 455/02, Wokanda 2003 nr 7-8, poz. 76); 6) taką samą argumentacją posłużył się również Naczelny Sąd Administracyjny w rozpoznawanej sprawie, podkreślając przy tym, że „regulaminy mogą dotyczyć jedynie czynności wewnętrznych i organizacji pracy, ale w żadnym razie nie mogą wkraczać w dziedzinę orzecznictwa poddaną uregulowaniu k.p.a. W przedmiotowej sprawie obie uchwały organów adwokatury nie zostały podpisane przez cały skład orzekający, lecz pierwsza z nich przez dziekana i kierownika biura, a druga przez przewodniczącego i protokolanta. Stanowi to rażące naruszenie prawa.” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 kwietnia 2003 r., II SA 2919/01).

Równocześnie, w nawiązaniu do dyspozycji art. 109 § 1 k.p.a. („decyzję doręcza się stronom na piśmie”), w orzecznictwie sądowym sformułowany został pogląd

prawny, wedle którego: „przepis art. 109 § 1 k.p.a. nakazuje organowi doręczyć stronie (stronom) decyzję, przez co należy rozumieć, że doręcza się oryginał. Każda ‘kopia’ decyzji, która zostaje doręczona stronom, musi być podpisana przez osobę (osoby) upoważnioną do wydania decyzji, przez co każdy egzemplarz jest decyzją na prawach oryginału. W przepisach postępowania administracyjnego nie ma podstaw do uznania, że w aktach sprawy można pozostawić oryginał wydanej decyzji, a stronie (stronom) doręczyć li tylko wypis bądź odpis decyzji.” (postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 października 1998 r., II SA/Gd 1618/96, Lex nr 44208).

Przytoczone orzecznictwo sądowe, w tym również wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w rozpoznawanej sprawie, opiera się w istocie na dwóch milcząco przyjętych założeniach:

Po pierwsze, na założeniu, wedle którego tryb realizacji określonego w art. 107 § 1 k.p.a. wymagania ustawowego dotyczącego ‘podpisu’, jako elementu koniecznego decyzji administracyjnej, winien być taki sam w każdym wypadku, niezależnie od tego, czy decyzję wydaje organ jednoosobowy czy też organ kolegialny oraz niezależnie od tego, czy organ kolegialny jest powołany wyłącznie do sprawowania funkcji orzeczniczej wyspecjalizowanym organem fachowym (działającym w określonym ‘składzie orzekającym’), czy też w danym wypadku organ kolegialny pełni funkcje orzecznicze, sprawując równocześnie także inne funkcje administracyjne. Założenie to nie jest trafne. Należy bowiem zważyć, że:

a) Przede wszystkim, art. 107 § 1 k.p.a. przesądza wyłącznie o tym, że do koniecznych (obligatoryjnych) elementów każdej decyzji administracyjnej - rozumianej jako przyjęte przez właściwy organ rozstrzygnięcie w indywidualnej sprawie z zakresu administracji publicznej, mające na celu jej załatwienie co do istoty (w całości lub w części) albo mające na celu jej zakończenie w danej instancji w inny sposób (art. 104 w związku z art. 1 § 1 pkt 1 k.p.a.) - należy także „podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania decyzji”. Przepis ten przesądza więc jedynie o tym, że tak rozumiany ‘podpis’ stanowi integralny element każdej decyzji administracyjnej. Prawne i praktyczne znaczenie ‘podpisu’ decyzji administracyjnej polega bowiem na tym, że ‘podpis decyzji’ pozwala na identyfikację osoby (lub osób) sprawującej (lub sprawujących) funkcję danego organu administracji publicznej, za wiedzą i wolą której (których) konkretne rozstrzygnięcie zostało przyjęte. Tym samym daje to wszystkim zainteresowanym podmiotom (w

szczegółności zaś adresatowi rozstrzygnięcia oraz właściwym organom sprawującym kontrolę prawną decyzji administracyjnych - w tym sądom) możliwość weryfikacji lub falsyfikacji autentyczności tego rozstrzygnięcia.

b) Natomiast art. 107 § 1 k.p.a. sam przez się nie przesądza o trybie (sposobie), w jaki 'podpis decyzji' należy urzeczywistnić, jak również nie przesądza tego, czy 'podpis decyzji' powinien być umieszczony już pod treścią samego rozstrzygnięcia, czy dopiero lub także pod jego uzasadnieniem. Przepis ten nie wyklucza także i takiej możliwości, że kwestia 'trybu (sposobu) urzeczywistniania podpisu decyzji' może być - stosownie do okoliczności - wprost lub pośrednio determinowana przepisami wykonawczymi lub kształtowana w drodze określonej praktyki, zwłaszcza w sytuacji, gdy organizacja wykonywania zadań i kompetencji kolegiального organu administracji publicznej, który nie ma charakteru wyspecjalizowanego (fachowego) organu orzekającego, lecz jest organem wykonującym inne zadania administracyjne, obok których i zwykle w związku z którymi organowi temu powierzone zostały także określone funkcje orzecznicze (dotyczy to w szczególności organów kolegialnych korporacji publicznoprawnych, np. organów adwokatury) regulowana jest tzw. regulaminem. Oczywiście, wprowadzane w tym względzie przepisy wykonawcze (*nota bene* wydawane zwykle na podstawie wyraźnego upoważnienia ustawowego) lub stosowana praktyka nie może być sprzeczna z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawowymi. I tak dla przykładu, jeżeli podejmowane na posiedzeniu takiego organu kolegiального rozstrzygnięcie, mające znamiona prawne 'decyzji administracyjnej', uzyskuje postać 'zmaterializowaną' w formie stosownego 'zapisu w protokole posiedzenia' tego organu (obok innych rozstrzygnięć podejmowanych przez ten organ w czasie tego samego posiedzenia), a integralną częścią tego protokołu jest 'lista obecności członków' tego organu (pozwalająca na jednoznaczne ustalenie imion i nazwisk oraz stanowisk służbowych osób uczestniczących w tym posiedzeniu i w pracach tego organu), to w sensie formalnym oznacza to, iż osoby podpisane na liście obecności uczestniczyły także w podjęciu tego konkretnego rozstrzygnięcia mającego znamiona 'decyzji administracyjnej'. Dlatego w takim wypadku zarzut jakoby ta konkretna 'decyzja administracyjna' nie zawierała 'podpisu' (w rozumieniu art. 107 § 1 k.p.a.) nie jest trafny. Opiera się on bowiem na dowolnym, bo nie wynikającym z dyspozycji art. 107 § 1 k.p.a., a tym samym błędnym założeniu, że albo osoby podpisane na załączonej do protokołu 'liście obecności' uczestniczące w danym posiedzeniu nie uczestniczyły w podejmowaniu zaprotokołowanego rozstrzy-

gnięcia ('decyzji administracyjnej'), albo że z przepisu tego wynika bezwzględny zakaz takiej praktyki urzeczywistniania 'podpisu decyzji' przez członków organów kolegialnych (skądinąd praktyki powszechnie stosowanej przez większość organów kolegialnych, nie mających charakteru wyspecjalizowanych organów orzekających), która w istocie polega na 'łącznym' autoryzowaniu podpisem członka organu kolegiального na 'liście obecności' faktu jego uczestnictwa w danym posiedzeniu oraz w podejmowaniu wszystkich uchwał przyjętych w czasie jego trwania.

Po drugie, na założeniu, że wymaganie prawne dotyczące 'podpisu decyzji' - w świetle obowiązującego porządku prawnego (art. 107 § 1 k.p.a.) - obowiązuje nie tylko na etapie podjęcia przez kolegialny organ administracji publicznej rozstrzygnięcia - 'wydania decyzji' (art. 107 § 1 w związku z art. 104 k.p.a.), lecz także na etapie 'doręczenia decyzji' stronie (art. 109 § 1 k.p.a.). To założenie również nie jest trafne. Należy bowiem mieć na uwadze, co następuje:

a) Praktyka funkcjonowania organów orzekających, a w każdym razie organów kolegialnych, wskazuje na to, że sekwencja czynności przy podejmowaniu przez nie rozstrzygnięcia jest następująca: po przeprowadzeniu wymaganego postępowania dowodowego w rozpoznawanej sprawie oraz po jej przedyskutowaniu przez gremium orzekające, przeprowadzane jest głosowanie nad proponowanym rozstrzygnięciem sprawy; natomiast przyjęte w ten sposób rozstrzygnięcie - 'decyzja' organu kolegiального (zgodnie z zasadą pisemności postępowania - art. 14 § 1 k.p.a.) jest 'opatrywana podpisami' osób uczestniczących w jej przyjęciu (stosownie do obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych lub ukształtowanej praktyki): albo poprzez sporządzenie odrębnego pisemnego dokumentu przyjęcia tego rozstrzygnięcia, który jest podpisywany przez wszystkie osoby uczestniczące w jego przyjęciu (taka procedura 'podpisywania' decyzji administracyjnych stosowana jest zwykle przez wyspecjalizowane kolegialne organy orzekające), albo też poprzez ujęcie treści rozstrzygnięcia przyjętego w wyniku głosowania w protokole posiedzenia organu, do którego załączona jest podpisana przez uczestników posiedzenia 'lista obecności' członków organu kolegiального wraz z ich odrębnymi podpisami (taka procedura 'podpisywania' decyzji administracyjnych stosowana jest zwykle przez te organy kolegialne, które kompetencje orzekające sprawują obok innych zadań i funkcji z zakresu administracji publicznej). Taka praktyka podpisywania 'decyzji administracyjnych' (art. 104 k.p.a.) podejmowanych przez kolegialne organy orzekające, w obu wyżej przedstawionych wariantach, nie narusza obowiązującego porządku prawnego

i jest zgodna z określonym w art. 107 § 1 k.p.a. wymaganiem prawnym dotyczącym 'podpisu', o ile odmienne wymagania prawne w tym względzie nie wynikają z odrębnych regulacji prawnych.

b) 'Decyzja administracyjna' (art. 107 § 1 w związku z art. 104 k.p.a.), której oryginał (czyli jej jedyna autentyczna pierwotna wersja) w każdym wypadku pozostaje w aktach sprawy, powinna być ogłoszona (art. 109 § 2 w związku z art. 14 § 2 k.p.a.) lub doręczona stronie (art. 109 § 1 k.p.a.). Jednakże obowiązek 'doręczenia decyzji stronie', o którym mowa jest w art. 109 § 1 k.p.a., w żadnym razie nie może być rozumiany jako obowiązek doręczenia stronie 'oryginału decyzji'. W przeciwnym razie musiałoby to bowiem oznaczać, że: albo 'oryginał decyzji' podlegałby w tym celu 'usunięciu' z akt sprawy, co nie tylko faktycznie uniemożliwiłoby realizację prawnie gwarantowanej zasady względnej jawności akt postępowania (art. 73 i 74 k.p.a.), lecz także sprzeczne byłoby z zasadą integralności akt postępowania, która jest konsekwencją ciążącego także na organach administracji publicznej ustawowego obowiązku zapewnienia odpowiedniej ewidencji, przechowywania oraz ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą „powstającej w nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygania spraw” (art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach - jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1396 ze zm.); albo prowadziłoby do wewnętrznie sprzecznej konstatacji, jakoby organ obowiązany był do sporządzenia w sprawie co najmniej (*sic!*) dwóch (bowiem w istocie zależałoby to od liczby stron uczestniczących w postępowaniu w danej sprawie) 'oryginałów decyzji', z których 'jeden' pozostawałby w aktach sprawy, a 'drugi' ('pozostałe') doręczałby stronie (stronom) tego postępowania. Stąd wniosek, że w wykonaniu obowiązku, o którym mowa w art. 109 § 1 k.p.a., właściwy organ administracji publicznej obowiązany jest do doręczenia stronie (lub stronom postępowania) 'z urzędu' (a nie na jej wniosek) nie 'oryginału decyzji', lecz jednego uwierzytelnionego (czyli potwierdzonego co do zgodności z oryginałem przez upoważnioną do tego osobę reprezentującą ten organ) odpisu 'oryginału decyzji' (mającego walor jej duplikatu). Natomiast ewentualne dalsze kolejne egzemplarze uwierzytelnionych odpisów 'oryginału decyzji' organ wydaje stronie już wyłącznie 'na jej żądanie' (art. 73 § 2 k.p.a.).

II. Stosownie do przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058 ze zm.), adwokatura, która obejmuje ogół adwokatów i aplikantów adwokackich (art. 2 Prawa o adwokaturze),

jest zorganizowana na zasadach tzw. publicznoprawnego (przymusowego) samorządu zawodowego (art. 1 ust. 2 Prawa o adwokaturze). Prawo o adwokaturze określa między innymi ustrój i zasady funkcjonowania organów adwokatury, do których zalicza w szczególności także:

1) Okręgowe rady adwokackie, które są kolegialnymi organami izb adwokackich (składającymi się z dziekana, pięciu do piętnastu członków i dwóch do czterech zastępców członków - art. 42 ust. 1 Prawa o adwokaturze), do zakresu działania których należą - w myśl sformułowanej w art. 44 ust. 1 w związku z art. 9 i art. 39 oraz art. 30 Prawa o adwokaturze generalnej klauzuli domniemania kompetencji - wszystkie sprawy adwokatury, których załatwiania ustawa nie zastrzega na rzecz tzw. organów adwokatury (czyli Krajowego Zjazdu Adwokatury, Naczelnej Rady Adwokackiej, Wyższego Sądu Dyscyplinarnego oraz Wyższej Komisji Rewizyjnej - art. 9 Prawa o adwokaturze) oraz innych organów izb adwokackich (czyli zgromadzenia izby, sądu dyscyplinarnego lub komisji rewizyjnej - art. 39 Prawa o adwokaturze), na rzecz organów zespołów adwokackich (czyli zebrania zespołu, kierownika zespołu oraz komisji rewizyjnej - art. 30 Prawa o adwokaturze) lub na rzecz organów państwowych. Ponadto, niektóre sprawy ustawa wyraźnie zastrzega na rzecz kompetencji okręgowej rady adwokackiej; do tej grupy spraw należy także kompetencja do 'skreślenia adwokata z listy adwokatów' (art. 74 Prawa o adwokaturze). Równocześnie, ustawa wyraźnie stanowi, iż 'dziekan okręgowej rady adwokackiej', który kieruje jej pracami i przewodniczy jej posiedzeniu, „reprezentuje okręgową radę adwokacką” (art. 48 ust. 1 Prawa o adwokaturze).

2) Naczelną Radę Adwokacką (w składzie: prezes, adwokaci wybrani przez Krajowy Zjazd Adwokatury w liczbie odpowiadającej liczbie dziekanów okręgowych rad adwokackich, nie więcej jednak niż ośmiu adwokatów z tej samej izby oraz dziekani okręgowych izb adwokackich - art. 9 oraz art. 57 - art. 62 Prawa o adwokaturze), do zakresu działania której - obok wielu innych zadań - należy także rozpoznawanie odwołania osoby zainteresowanej od uchwały okręgowej rady adwokackiej, podjętej w pierwszej instancji (art. 46 Prawa o adwokaturze), w tym także od uchwały w sprawie 'skreślenia adwokata z listy adwokatów' (art. 74 Prawa o adwokaturze). Przy czym, Naczelna Rada Adwokacka wybiera ze swego grona Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, będące jej organem wykonawczym (w skład którego wchodzi: prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, dwóch wiceprezesów, sekretarz i jego zastępca, skarbnik, rzecznik dyscyplinarny oraz dwóch członków - art. 59 ust. 1 Prawa o

adwokaturze), które sprawuje czynności należące do zakresu działania Naczelnej Rady Adwokackiej, o ile wyraźny przepis nie stanowi inaczej (art. 59 Prawa o adwokaturze). Oznacza to, że Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej rozpoznaje również odwołania osób zainteresowanych od uchwał okręgowych rad adwokackich w sprawie skreślenia adwokata z listy adwokatów (art. 59 ust. 3 i art. 58 pkt 8 w związku z art. 74 i art. 46 Prawa o adwokaturze).

Powyższa regulacja ustawowa jednoznacznie wskazuje na to, że zarówno okręgowe rady adwokackie, jak i Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej (oraz Naczelna Rada Adwokacka), jako kolegialne organy samorządu zawodowego adwokatów, sprawują powierzone im Prawem o adwokaturze zróżnicowane zadania z zakresu administracji publicznej wobec tej grupy zawodowej, a w określonych sytuacjach powołane są także do orzekania w sprawach indywidualnych, w tym między innymi w sprawie 'skreślenia adwokata z listy adwokatów'.

Równocześnie przepisy Prawa o adwokaturze wskazują na określone zasady procedowania kolegialnych organów adwokatury (w tym okręgowych izb adwokackich oraz Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej), które powinny być przez nie respektowane w związku ze sprawowaniem powierzonych im zadań administracji publicznej. Zostały one wprowadzone do obowiązującego porządku prawnego dwiema różnymi metodami:

Po pierwsze, ustawodawca sam (wprost w ustawie) przesądził o tym, że: 1. do ważności uchwały okręgowej rady adwokackiej wymagana jest obecność co najmniej połowy członków, w tym dziekana lub wicedziekana (art. 45 ust. 1 Prawa o adwokaturze); 2. uchwała okręgowej rady adwokackiej zapada większością głosów, a w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego (art. 45 ust. 2 Prawa o adwokaturze); 3. uchwały w sprawach osobowych zapadają w głosowaniu tajnym, a w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, który ujawnia swój głos (art. 45 ust. 3 Prawa o adwokaturze); 4. uchwały organów adwokatury dotyczące bezpośrednio poszczególnych osób powinny zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne (art. 12 ust. 1 Prawa o adwokaturze); 5. od uchwały okręgowej rady adwokackiej, podjętej w pierwszej instancji, służy zainteresowanemu odwołanie do Naczelnej Rady Adwokackiej (art. 46 Prawa o adwokaturze); 6. termin wniesienia środków odwoławczych przewidzianych w ustawie wynosi czternaście dni od dnia doręczenia orzeczenia lub uchwały (art. 12 ust. 2 Prawa o adwokaturze).

Po drugie, ustawodawca zamieścił w ustawie kategorycznie sformułowane upoważnienia dla określonych organów kolegialnych adwokatury, upoważniając je tym samym i zarazem zobowiązując do uchwalenia takich aktów prawa korporacyjnego, które mają bliżej dookreślić (skonkretyzować) organizację i tryb sprawowania przez organy korporacji powierzonych jej zadań, w tym między innymi: 1. zobowiązał Krajowy Zjazd Adwokatury do uchwalenia regulaminu dotyczącego działania organów adwokatury (art. 56 pkt 6 lit. a Prawa o adwokaturze). Na tej podstawie Krajowy Zjazd Adwokatury uchwalił w dniu 23 listopada 1986 r. „Regulamin działania organów adwokatury i organów izb adwokackich”, w myśl którego w szczególności: a) posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu (§ 15 ust. 1); b) Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej podejmuje decyzje w formie uchwały większością głosów przy obecności co najmniej połowy liczy członków, w tym prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej lub jednego z jej wiceprezesów (§ 13 ust. 2); c) z posiedzenia plenarnego Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej sporządza się protokół, który podpisuje przewodniczący obrad, sekretarz Naczelnej Rady Adwokackiej i protokolant wyznaczony przez Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, przy czym protokół ten powinien być udostępniony członkom Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej na następnym posiedzeniu tego Prezydium i uważa się go za przyjęty, jeżeli członkowie Prezydium nie zgłoszą poprawek (§ 15 ust. 2 w związku z § 11 ust. 2 i ust. 3); d) pracami Prezydium kieruje prezes Naczelnej Rady Adwokackiej, który w szczególności także podpisuje korespondencję urzędową (§ 17 ust. 1 pkt 4); e) sekretarz Naczelnej Rady Adwokackiej odpowiada za wykonanie uchwał Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej i do jego obowiązków należy między innymi redagowanie protokołów posiedzeń Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej oraz analizowanie odwołań od uchwał okręgowych rad adwokackich (§ 19 ust. oraz ust. 2 pkt 1 i pkt 8); f) ponadto, § 1 ust. 4 tego Regulaminu stanowi, iż „do spraw nieunormowanych ustawą (przez co, zgodnie z dyspozycją § 1 ust. 3 tego Regulaminu, należy rozumieć Prawo o adwokaturze) lub przepisami wykonawczymi organów adwokatury mają zastosowanie odpowiednie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie określonym w art. 1 § 1 pkt 1 i 4.”. 2. zobowiązał Naczelną Radę Adwokacką do uchwalenia regulaminu dotyczącego zasad funkcjonowania rad adwokackich (art. 58 pkt 12 lit c Prawa o adwokaturze). Na tej podstawie Naczelna Rada Adwokacka uchwaliła w dniu 3 października 1982 r. „Regulamin w sprawie zasad funkcjonowania okręgowych rad adwokackich”

(następnie dwukrotnie zmieniany kolejnymi uchwałami z dnia 9 października 1999 r. oraz z dnia 11 lutego 2001 r.), wedle którego w szczególności: a) posiedzenia rady zwołuje i przewodniczy im dziekan nie rzadziej niż raz w miesiącu (§ 8 ust. 1 i ust. 3); b) porządek dzienny posiedzenia rady ustala dziekan, zaś rada może uzupełnić lub zmienić porządek dzienny posiedzenia (§ 8 ust. 4); c) okręgowa rada adwokacka podejmuje swoje decyzje w formie uchwały, chyba że regulamin stanowi inaczej (§ 2 ust. 1); d) uchwały rady zapadają przy obecności co najmniej połowy jej członków (w tym dziekana lub wicedziekana) zwykłą większością głosów, z tym że w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego (§ 8 ust. 5); e) z posiedzenia rady sporządza się protokół, który podpisuje przewodniczący obrad i sekretarz; protokół musi być udostępniony członkom rady przed następnym posiedzeniem rady i uważa się go za przyjęty, jeżeli członkowie rady nie zgłoszą poprawek (§ 8 ust. 6); f) sekretarz rady odpowiada za wykonanie uchwał rady, a do jego obowiązków należy między innymi redagowanie protokołów posiedzeń rady (§ 12 ust. 1 i ust. 2 lit. a); g) okręgowa rada adwokacka podejmuje swoje uchwały kolegialnie, natomiast wykonanie uchwały należy do osób odpowiedzialnych za ich realizację w związku z pełnioną funkcją lub decyzją rady (§ 2 ust. 2); h) uchwały dotyczące bezpośrednio poszczególnych osób, doręczają się wraz z uzasadnieniem zainteresowanym za poświadczaniem odbioru; każda taka uchwała musi zawierać pouczenie o trybie, formie i terminie przysługującego odwołania (§ 3); i) dziekan reprezentuje radę i kieruje jej pracami, a w szczególności także podpisuje korespondencję urzędową (§ 10 ust. 1 lit. f); j) ponadto, § 1 ust. 4 tego Regulaminu stanowi, iż „do spraw nieunormowanych ustawą (przez co, zgodnie z dyspozycją § 1 ust. 3 tego Regulaminu, należy rozumieć Prawo o adwokaturze) lub przepisami wykonawczymi organów adwokatury mają odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego” (§ 1 ust. 2).

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem i wynika to w sposób nie budzący wątpliwości z akt sprawy, że stosownie do wyżej określonych zasad procedowania organów kolegialnych adwokatury oraz zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 107 § 1 k.p.a., które należy w tym wypadku stosować ‘odpowiednio’ (por. § 1 ust. 4 „Regulamin działania organów adwokatury i organów izb adwokackich” oraz § 1 ust. 4 . „Regulamin w sprawie zasad funkcjonowania okręgowych rad adwokackich”), czyli mając na uwadze charakter, skład i prawem określone zasady funkcjonowania tych organów kolegialnych:

Po pierwsze, Okręgowa Rada Adwokacka w W. na posiedzeniu w dniu 28 września 2000 r. podjęła na podstawie art. 74 Prawa o adwokaturze uchwałę o skreśleniu z listy adwokatów Izby Adwokackiej w W. adwokata Adama O. [...], która wraz z wymaganym uzasadnieniem faktycznym i prawnym (art. 12 ust. 1 Prawa o adwokaturze) została ujęta w § 15 'w protokole [...] posiedzenia Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28.09.2000 r.', którego integralną częścią jest również lista obecności członków Okręgowej Rady Adwokackiej w W. wraz z odręcznymi podpisami osób uczestniczących w tym posiedzeniu, a następnie w formie uwierzytelnionego 'wyciągu z tego protokołu' - podpisanego przez dziekana Okręgowej Izby Adwokackiej w W. (art. 48 ust. 1 Prawa o adwokaturze oraz § 10 ust. 1 lit. f „Regulamin w sprawie zasad funkcjonowania okręgowych rad adwokackich”), a ponadto także przez kierownika biura - doręczona została w odpisie adwokatowi Adamowi O.

Po drugie, Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej w Warszawie na posiedzeniu w dniu 7 sierpnia 2001 r. po rozpoznaniu odwołania adwokata Adama O. od uchwały Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28 września 2000 r. o skreśleniu go z listy adwokatów, na podstawie art. 58 pkt 8 Prawa o adwokaturze „postanowiło: odwołanie pozostawić bez uwzględnienia”, co też wraz z wymaganym uzasadnieniem faktycznym i prawnym (art. 12 ust. 1 Prawa o adwokaturze) zostało ujęte w poz. 8/1 'protokołu [...] z posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 sierpnia 2001 r.', którego integralną częścią jest również lista obecności członków Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej wraz z odręcznymi podpisami osób uczestniczących w tym posiedzeniu, a następnie rozstrzygnięcie to - w formie uwierzytelnionego 'wyciągu z tego protokołu', podpisanego przez przewodniczącego (Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej) oraz przez sporządzającego protokół Sekretarza Naczelnej Rady Adwokackiej (§15 ust. 2 w związku z § 11 ust. 2 i ust. 3 oraz § 17 ust. 1 pkt 4 „Regulamin działania organów adwokatury i organów izb adwokackich”) - zostało w odpisie doręczone adwokatowi Adamowi O.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy stwierdza, że w rozpoznawanej sprawie nieuzasadniony okazał się sformułowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie zarzut rażącego naruszenia art. 107 § 1 k.p.a.. Przeciwnie, Sąd Najwyższy stwierdza, że:

Po pierwsze, oba wymienione wyżej rozstrzygnięcia organów kolegialnych adwokatury, a mianowicie zarówno podjęta na podstawie art. 74 Prawa o adwokaturze uchwała Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28 września 2000 r. o skre-

śleniu z listy adwokatów Izby Adwokackiej w W. adwokata Adama O. [...], jak i podjęta na posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej w dniu 7 sierpnia 2001 r. uchwała, mocą której Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej „postanowiło: odwołanie pozostawić bez uwzględnienia”, podjęte i sformułowane zostały w sposób, który czyni zadość wymaganiom prawnym decyzji administracyjnych, o których mowa jest w art. 107 § 1 k.p.a., w tym także wymaganiu dotyczącemu ‘podpisu decyzji administracyjnej’.

Po drugie, oba wymienione wyżej uwierzytelnione ‘wyciągi z protokołu’, zawierające odpisy uchwał organów kolegialnych adwokatury, a mianowicie zarówno podpisany przez dziekana Okręgowej Izby Adwokackiej w W. oraz przez kierownika biura ‘wyciąg z protokołu’ z „posiedzenia Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28.09.2000 r.’, obejmujący treść uchwały Okręgowej Rady Adwokackiej w W. z dnia 28 września 2000 r. o skreśleniu z listy adwokatów Izby Adwokackiej w W. adwokata Adama O., jak i podpisany przez przewodniczącego Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej oraz przez sporządzającego ten protokół Sekretarza Naczelnej Rady Adwokackiej ‘wyciąg z protokołu’ z posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej w Warszawie w dniu 7 sierpnia 2001 r., obejmujący treść uchwały tego Prezydium, które „postanowiło: odwołanie pozostawić bez uwzględnienia” - zostały sporządzone i doręczone adwokatowi Adamowi O. w sposób zgodny z wymaganiem ustawowym określonym w art. 109 § 1 k.p.a.

Nota bene, sformułowana w tym kontekście w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego ocena prawu, wedle której w rozpoznawanej sprawie miało miejsce ‘rażące naruszenia prawa’ (art. 156 § 1 pkt 2 w związku z art. 107 § 1 k.p.a.), nie jest trafna także i z tej przyczyny, że w danym wypadku oba rozstrzygnięcia kolegialnych organów adwokatury dotyczyły adwokata Adama O. jako członka tej korporacji, a więc: po pierwsze - podmiotu związanego prawnie znanymi mu zasadami procedowania organów korporacyjnych w tego typu sprawach, które sam respektował i uznawał za zgodne z obowiązującym porządkiem prawnym i dlatego zapewne wnosząc naprzód odwołanie od uchwały Okręgowej Rady Adwokackiej w W., a następnie skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego na uchwałę Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej nie podniósł zarzutu naruszenia przez organy adwokatury ani art. 107 § 1, ani też art. 109 § 1 k.p.a.; oraz po drugie - jako członek korporacji adwokackiej oraz jako prawnik miał on również świadomość, że przysługuje mu prawo zapoznania się z aktami postępowania w jego sprawie (art.

73 k.p.a.), a tym samym mógł on zapoznać się ze stanowiącymi załączniki do protokołów posiedzeń organów obu instancji rozstrzygających 'listami obecności' członków tych organów kolegialnych oraz złożonymi na nich odręcznymi podpisami tych osób, które uczestnicząc w posiedzeniach tych organów kolegialnych, tym samym uczestniczyły także w podejmowaniu dotyczących go rozstrzygnięć. Stąd, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, fakt nedoręczenia adwokatowi Adamowi O. łącznie z odpisami doręczonych mu rozstrzygnięć także stosownych odpisów 'list obecności' członków obu organów kolegialnych adwokatury, którzy uczestniczyli w podejmowaniu tych rozstrzygnięć, oceniony być może wprowadzie ewentualnie jako 'naruszenie prawa', lecz w żadnym wypadku jako 'rażące naruszenie prawa'.

III. Równocześnie Sąd Najwyższy stwierdza także, że w rozpoznawanej sprawie nieuzasadniony okazał się również sformułowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie zarzut rażącego naruszenia art. 138 k.p.a. („art. 138. § 1. Organ odwoławczy wydaje decyzję, w której: 1) utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję albo 2) uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy bądź uchylając tę decyzję - umarza postępowanie, albo 3) umarza postępowanie odwoławcze. § 2. Organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organ pierwszej instancji, gdy rozstrzygnięcie sprawy wymaga uprzedniego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w całości lub w części. Przekazując sprawę organ ten może wskazać, jakie okoliczności należy wziąć pod uwagę przy ponownym rozpatrzeniu sprawy”) - w opinii Naczelnego Sądu Administracyjnego rażące naruszenie tego przepisu polegać miało mianowicie na tym, że organ odwoławczy (w danym wypadku Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej) „pozostawił odwołanie bez rozpatrzenia”. Tymczasem, jak to wynika w sposób nie budzący wątpliwości z zapisu w poz. 8/1 'Protokołu [...] z posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 sierpnia 2001 r.', zarówno treść sentencji rozstrzygnięcia podjętego w rozpoznawanej sprawie przez Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej, jak i zaprotokołowana treść uzasadnienia faktycznego i prawnego tego rozstrzygnięcia, jednoznacznie przeczą takiemu zarzutowi. Wprowadzie w sentencji swego rozstrzygnięcia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej zamiast użyć zwrotu ustawowego 'postanowiło: utrzymać w mocy zaskarżoną uchwałę', posłużyło się sformułowaniem „postanowiło: odwołanie pozostawić bez uwzględnienia”, tym niemniej: po pierwsze - sposób sformułowania tego rozstrzygnięcia, tak ze względu na

użyte w nim słowa, jak i z uwagi na jego treść, w żadnym wypadku nie potwierdza podniesionego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zarzutu, iż organ odwoławczy „pozostawił odwołanie bez rozpatrzenia”; a po drugie - o tym, że rozstrzygnięcie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej w rozpoznawanej sprawie zapadło w wyniku merytorycznego rozpatrzenia odwołania, dobitnie świadczy także konkluzja, kończąca ponad dwustronicowe uzasadnienie tego rozstrzygnięcia (poz. 8/1 'protokołu [...] z posiedzenia Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 sierpnia 2001 r. '), w której zawarte zostało następujące stwierdzenie: „z powyższych względów Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej podzieliło stanowisko ORA w W. i nie znajdując możliwości uwzględnienia odwołania postanowiło, jak na wstępie”.

IV. Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 236 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 393¹³ § 1 k.p.c. w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====